

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Рожкова Юрія Григоровича
«Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови:
лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 Філологія

Дисертація Рожкова Юрія Григоровича на тему: «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 24 листопада 2016 р.) та уточнена (протокол № 1 від 18 січня 2021 р.).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти» Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 1 від 21.01.2021 р.) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка та призначено двох рецензентів:

1. *Махачашвілі Русудан Кирилевну*, доцента, завідувача кафедри теорії та практики перекладу Інституту філології, доктора філологічних наук;
2. *Вінтоніва Михайла Олексійовича*, професора кафедри української мови Інституту філології, доктора філологічних наук, професора.

Актуальність теми дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення галузевих термінологій з огляду на бурхливий розвиток міжнародного співробітництва; лінгвокогнітивною спрямованістю лінгвістичних досліджень термінів на позначення хвороб тварин в

англійській мові і необхідністю аналізу мовних та позамовних чинників його становлення, формування та розвитку.

Мета дисертаційної роботи полягає у виявленні лексико-семантичних, структурних і системних параметрів англословної терміносистеми хвороб тварин на основі комплексного аналізу та багатоаспектного опису термінологічної лексики в межах когнітивного підходу, що дає системну характеристику її особливостей.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) окреслити сегменти термінознавства, релевантні для аналізу англословної вербалізації хвороб тварин;
- 2) виявити основні семантичні й структурні критерії формування та тенденції поповнення й розвитку аналізованої терміносистеми;
- 3) визначити лінгвістичні й екстралінгвістичні чинники, що зумовили формування лексичного фонду досліджуваної терміносистеми;
- 4) виокремити категорії та концептуальні ознаки терміносистеми хвороб тварин в англійській мові;
- 5) співвіднести слоти фрейма ХВОРОБ ТВАРИН з англословними вербалізаторами хвороб тварин;
- 6) виявити домени джерела й цілі для метафоричних і метонімічних переносів у термінах хвороб тварин в англійській мові;
- 7) описати семантичні, синтаксичні й системні відносини, характерні для термінологічних одиниць англословних позначень хвороб тварин;
- 8) схарактеризувати лексико-семантичні, структурні та синтаксичні параметри англословної вербалізації хвороб тварин.

Об'єкт дослідження – термінологічні одиниці англійської мови, що формують і репрезентують вербалізацію хвороб тварин.

Предмет – лінгвокогнітивні, семантичні, структурні (формальні) та синтаксичні характеристики термінів англословної терміносистеми хвороб тварин.

Матеріалом дослідження слугували словники й глосарії, які містять термінологічні одиниці на позначення хвороб тварин. Обсяг укладеної картотеки

склав 1050 термінів, відібраних із лексикографічних джерел та англomовної довідкової літератури з ветеринарної медицини. На основі опрацьованого матеріалу укладено англо-український тезаурус термінів на позначення хвороб тварин.

Методи дослідження зумовлені поставленою метою та завданнями роботи: *категоріальний аналіз* для виокремлення категорій терміносистеми хвороб тварин в англійській мові та встановлення гіперо-гіпонімічних відношень між ними; *концептуальний аналіз* для опису концепту ХВОРОБИ ТВАРИН, встановлення його семантичних ознак; метод *фреймового моделювання* для деталізації концептів-складників фрейму ХВОРОБИ ТВАРИН, їхньої ієрархії.

Серед системно-структурних методів аналізу застосовано *лексикографічний аналіз* для з'ясування змісту термінологічних одиниць та комбінаторного потенціалу через словникові дефініції, а також системних лексичних зв'язків у тезаурусах; *словотвірний аналіз* для дослідження усієї різноманітності словотвірних механізмів у термінах на позначення хвороб тварин; *компонентний і дистрибутивний аналіз* для визначення семантичної структури термінів на позначення хвороб тварин.

Метод кількісних підрахунків застосовано для показників та співвідношень характеристик досліджуваного матеріалу.

Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації. Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено результати аналізу лексико-семантичних, структурних і системних параметрів англomовної термінології на позначення хвороб тварин на основі багатоаспектного опису термінологічної лексики в межах когнітивного підходу. Наукові результати роботи належать особисто автору і становлять теоретичний і практичний внесок здобувача в розвиток мовознавства. Усі публікації здійснені без співавторства.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає в тому, що в ній уперше в термінознавстві здійснено комплексне дослідження корпусу англійської термінології на позначення хвороб тварин: виявлено його походження,

особливості формування і розвитку з комплексною характеристикою лексичних одиниць; здійснено категоріальне і концептуальне дослідження термінів на позначення хвороб тварин англійською мовою; досліджено корпус термінів із залученням різних когнітивних моделей (динамічного і статичного фреймів); проаналізовано й узагальнено структурні та семантичні характеристики термінології.

Висновки роботи *уточнюють* результати дослідження фрейму ХВОРОБИ ТВАРИН в англійській мові.

Подальший розвиток дослідження термінів на позначення хвороб тварин полягає в укладанні нами лексичного корпусу термінів на позначення хвороб тварин, зумовлений інтралінгвістичними та екстралінгвістичними чинниками.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Дисертаційна робота Юрія Григоровича Рожкова присвячена актуальній і водночас малодослідженій науковій темі – лінгвокогнітивним і структурно-семантичним особливостям терміносистеми на позначення хвороб тварин в англійській мові. Якщо аналогічні аспекти достатньо детально розроблені в термінологіях інших галузей знань, то ветеринарна термінологія, а особливо терміносистема на позначення хвороб тварин, до сьогодні залишається поза увагою дослідників. Термінознавство як об'єкт дослідження потребує інтегративного застосування професійних знань та теорії номінації, проте в кожній терміносистемі формуються традиційні способи, які впливають на особливості творення нових термінів. Ветеринарна термінологія не є відокремленою терміносистемою, а перетинається із загальномедичною, хімічною та зоологічною сферами, разом із цим, має генерувати власні терміни для позначення специфічних явищ. Дослідження, яке вноситься на захист, з прикладної точки зору є корисним для фахівців ветеринарної медицини, а також ветеринарно-санітарних лікарів на міжнародному рівні комунікації. У цей час, коли впорядкування термінологічних одиниць набуває актуальності, доречно звернутись до методів концептуального та структурно-семантичного аналізу професійної лексики.

Специфіка дослідженої терміносистеми виправдовує вибір методів когнітивної лінгвістики, а саме категоріального та фреймового моделювання концепту ХВОРОБ ТВАРИН для виокремлення конкретних категорій англомовних вербалізаторів хвороб тварин. Таке підґрунтя дозволяє зіставити виявлені семантичні та структурні особливості англомовних вербалізаторів хвороб тварин із тематичними й семантичними сегментами лексикографічних джерел, особливо тезаурусів, та виявити напрями розвитку цієї терміносистеми.

Важливим показником науковості дослідження є повнота і репрезентативність його джерельної бази. Маємо підстави стверджувати, що здобувачем проведено копітку, плідну роботу щодо пошуку, виявлення, систематизації, вивчення та застосування майже всіх різновидів джерел, необхідних для дослідження теми. Про це свідчить те, що дисертантом опрацьовано лексикографічні джерела з ветеринарної медицини, епізоотології, вірусології та паразитології. Крім цього дослідник залучив значний комплекс опублікованих матеріалів, які раніше не застосовувались для вивчення окресленої проблематики.

Логічним стало висвітлення автором дисертаційного праці вершинних вузлів фрейму ХВОРОБИ ТВАРИН, відповідно до яких виокремлено категорії термінів на позначення хвороб тварин та визначено їхні вербалізатори. Наведено повний кількісний аналіз опрацьованого матеріалу, який підтверджує результати структурного аналізу простих, похідних, багатокomпонентних і аббревіативних одиниць на позначення хвороб тварин.

Слід зауважити, що структура дисертаційної роботи Ю. Г. Рожкова підпорядкована поставленій меті і основним завданням, не викликає ніяких сумнівів і є цілком логічною. Загалом дисертація охоплює основні аспекти функціонування термінологічних одиниць на позначення хвороб тварин в англійській мові. Основні наукові положення і висновки достатньо обґрунтовані та підкріплені статистичним матеріалом. Необхідно відзначити наукову новизну дослідження і практичне значення роботи, ґрунтовні авторські додатки.

Проте робота не позбавлена певних огріхів. Зокрема, з огляду на пропорційний обсяг усіх розділів, варто приєднати інформацію про методологію дослідження до першого розділу як окремий підпункт. Також автору слід поглибити підхід до категорійних меж дисертації, послідовно розмежувавши категорію часу та простору. Потребує уточнити зміст вузлів фреймової моделі концепту ХВОРОБИ ТВАРИН та вираження схеми його репрезентації.

Теоретичне й практичне значення отриманих результатів. *Теоретичне значення* вивчення англomовної вербалізації хвороб тварин полягає в тому, що його результати сприятимуть удосконаленню методів дослідження галузевих терміносистем за допомогою методів когнітивної лінгвістики. Робота доповнює і розширює наявні відомості про терміни ветеринарної медицини, а також загальні тенденції, які характеризують механізми термінотворення, закономірності структури і семантики термінологічних одиниць, що сприяють вирішенню проблем формування і функціонування фахової лексики.

Практична цінність дисертації визначається можливістю застосування її результатів у викладанні лекційних курсів «Мова для спеціальних цілей», «Термінологія ветеринарної медицини», у дослідницькій роботі та написанні наукових праць із термінологічних проблем (зокрема бакалаврських, магістерських і дисертаційних робіт), під час підготовки термінологічних словників за ветеринарними спеціальностями і методичних розробок, програм, навчальних посібників із міжкультурної комунікації в професійній сфері.

Використання результатів роботи. Укладений англо-український глосарій термінів на позначення хвороб тварин (одна тисяча п'ятдесят термінів) призначений для практикуючих ветеринарів, викладачів, студентів, перекладачів ветеринарної літератури.

Повнота викладення матеріалів у публікації положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні результати дослідження відображено в 14 публікаціях, із них 14 – одноосібні: 7 статей у наукових фахових виданнях України з присвоєнням категорії «Б», 3 статті в періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва

та розвитку та/або Європейського Союзу, 4 – у яких додатково відображені результати дослідження.

Публікація в періодичному науковому виданні іншої держави,

яка входять до Організації економічного співробітництва

та розвитку та/або Європейського Союзу:

1. Rozhkov, Y. G. (2018a). Derivational processes in the terminology of veterinary medicine. *Euromentor journal studies about education*. Bucharest, 9 (4), 129-134. p-ISSN 2067-7839, e-ISSN 2247 - 9376.

URL:<http://euromentor.ucdc.ro/EUROMENTOR%20nr.%204%20december%202018%20BT%20final.pdf>.

2. Rozhkov, Y. G. (2020a). Structural and word-building analysis of English “animal diseases” terminological field. *Euromentor journal studies about education*. Bucharest, 11(1), 126-138. p-ISSN 2067-7839, e-ISSN 2247-9376.

URL:<http://euromentor.ucdc.ro/EUROMENTOR%20March%20%20%202020.27.03.pdf>

3. Rozhkov, Y. G. (2020b). Representation of key categories in the English terminological field “animal diseases”. *Euromentor*. Bucharest, 11(2), 146-160. p-ISSN 2067-7839, e-ISSN 2247 – 9376.

URL:<https://euromentor.ucdc.ro/EUROMENTOR%20June%2025%2006%202020.pdf>.

Публікації у виданнях, включених до переліку

наукових фахових видань України з присвоєнням категорії “Б”:

4. Рожков, Ю. (2016а). *Процеси запозичення в термінології ветеринарної медицини*. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 60, 227–229.

ISSN 2519-2558. URL:<https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2016/n60/86.pdf>

5. Рожков, Ю. Г. (2017). Лінгвоконітивний підхід до вивчення термінології ветеринарної медицини. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", (66), 75-76. ISSN 2519-2558.

6. Рожков, Ю. Г. (2020c). Метафоризація в англomовному термінологічному полі «хвороби тварин» у лінгвокогнітивному аспекті. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». Харків, 84, 55-61. ISSN 2227-1864.

7. Рожков, Ю. Г. (2019). Труднощі перекладу ветеринарної лексики з англійської на українську мову (на матеріалі довідників з анатомії свійських тварин). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Одеса, 41(1), 137-140. p-ISSN 2409-1154, e-ISSN2663-5658. URL:http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v41/part_1/33.pdf.

8. Рожков Ю. Г. (2020d). Метонімічні транспозиції у термінологічному полі «хвороби тварин». *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*, 11 (1), 74-79. p-ISSN 2706-9745, e-ISSN 2706-9737.

URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/philolog2020.01.085>

9. Рожков Ю. Г. (2020e). Епоніми в англomовному термінологічному полі «хвороби тварин». *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*, 11 (3), 90-96. p-ISSN 2706-9745, e-ISSN 2706-9737.

URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/14576>

10. Рожков Ю. Г. (2020f). Лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники формування англomовної терміносистеми «хвороби тварин». *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*, 11 (4), 90-96. p-ISSN 2706-9745, e-ISSN 2706-9737. URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/14652>

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження:

11. Рожков, Ю. Г. (2017a). *Фреймовий підхід до вивчення ветеринарної термінології*. Міжнародна науково-практична конференція. «Сучасна філологія», м. Одеса, 21-22 квітня 2017 року. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 53-56.

12. Рожков, Ю. Г. (2020f). *Методи когнітивної лінгвістики в дослідженні термінології терміносистема «хвороби тварин»*. Materiy XVI międzynarodowej

naukowipraktycznej konferencjidynamika naukowych badań. Przemysł: «Nauka i Studia», 62-66.

<http://www.rusnauka.com/pdf/283702.pdf>

13. Рожков, Ю. Г. (2021). *Явище полісемії в англomовному термінологічному полі «хвороби тварин»*. Міжнародна науково-практична конференція. «Сучасна філологія», м. Одеса, 29-30 січня 2021 року. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 73-76.

14. Рожков, Ю. Г. (2018b). Репрезентація ветеринарної термінології в англійській мові. *Стратегії інтеріоризації змісту професійної підготовки майбутніх філологів: теорія і практика*: колективна монографія. (за редакцією проф. О. В. Малихіна). Київ: ЦК "КОМПРИНТ", 372-399.

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, наукових праць та результатів автоматизованої перевірки на відсутність плагіату встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення і висновки дисертації доповідались на науково-методичних та науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція – «Сучасна філологія» (Україна, м. Одеса, 21-22 квітня 2018 р.); XVI Materiały Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji «Dynamika Naukowych Badań», 07-15 Lipca, 2020, Przemysł; «Nauka i Studia»; Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна філологія», м. Одеса, 29-30 січня 2021 року.

Оцінка мови та стилю дисертації. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Робота написана науковим стилем мовлення, її структура відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам п. 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Ознайомившись із дисертацією Ю. Г. Рожкова «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дослідження, а також, взявши до уваги результати фахового семінару, вважаємо, що: дисертація, виконана Рожковим Юрієм Григоровичем на тему «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти», є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до теоретичних та практичних завдань, пов'язаних із лінгвокогнітивним та лексико-семантичним підходами до дослідження термінології.

У дисертації отримано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати. Її зміст відповідає визначеній меті, поставлені наукові завдання вирішено повністю, мети дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення повністю обґрунтовані та отримали необхідну апробацію на наукових конференціях. У публікаціях здобувача відображені всі положення дисертації.

Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань та спеціальності, з якої вона подається до захисту. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертація Ю. Г. Рожкова відповідає спеціальності 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової та педагогічної діяльності.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспекти» є завершеною науковою працею, у якій її автором, Ю. Г. Рожковим,

отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку філологічної науки. Дисертаційна робота Ю. Г. Рожкова відповідає вимогам п. 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», і може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Рецензент:

доцент, завідувач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, доцент

Р. К. Махачашвілі

Рецензент:

професор кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор

М. О. Вінтонів

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554

В. У. ПІДПИС
ВІДЧУЮ

Махачашвілі Р. К.
Вінтонів М.
Трубіг, проф. В. К.
Л. Малицько
23.04.2021р.